

Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny: nowy rozdział

JAN BRZOZOWSKI¹

ORCID: 0000-0001-8517-3485

Uniwersytet Jagielloński

Poprzedni numer *Studiów Migracyjnych – Przeglądu Polonijnego* (4/2022) był związany z istotną zmianą w funkcjonowaniu naszego czasopisma. Był to bowiem ostatni zeszyt wydany przez Profesor Dorotę Prasałowicz w roli redaktorki naczelnej; od bieżącego, pierwszego numeru za rok 2023 funkcję naczelnego przejmują piszący te słowa. Tym samym niniejszy tekst wprowadzający jest też okazją do pewnych podsumowań, ale i do podziękowania Pani Profesor za wieloletnie (ponad 14 lat) kierowanie redakcją i wkład w rozwój naszego kwartalnika.

Warto przypomnieć, że nasze czasopismo posiada piękną, bo blisko półwieczną tradycję. Początkowo (od 1975 roku) wydawane było przez Komitet Badania Problematyki Polonii Zagranicznej Polskiej Akademii Nauk pod nazwą *Przegląd Polonijny*. Dopiero w 2009 roku czasopismo zmieniło nazwę na *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, co odzwierciedlało przede wszystkim reorientację profilu czasopisma – oprócz tradycyjnych, historyczno-socjologicznych badań polonijnych, nacisk położono na współczesne studia migracyjne. Dorota Prasałowicz, przejmując funkcję redaktora naczelnego, pisała o tym we wprowadzającym tekście w zeszycie 1/2009: „rozszerzenie tytułu ma (...) uczynić go bardziej adekwatnym do merytorycznej zawartości pisma. (...) Jest to zaproszenie skierowane do badaczy współczesnych migracji, by (...) publikowali wyniki swych badań na naszych łamach” (Prasałowicz, 2009a: 5).

Okres, w którym nastąpiła zmiana nazwy, ale i kierownictwa czasopisma, był szczególnie. Mieliśmy bowiem do czynienia z najnowszą, poakcesyjną falą emigracji

---

¹ Kontakt: jan.brzozowski@uj.edu.pl

Polaków, która z oczywistych powodów wzbudzała zainteresowanie badaczy i opinii publicznej. Od początku kierowania redakcją Dorota Prasałowicz dbała o to, by zarówno tradycyjne badania nad Polonią, jak i bardziej współczesne studia migracyjne były odpowiednio reprezentowane na łamach SM–PP. I tak na przykład w pierwszym roczniku pod Jej kierownictwem ukazały się: metodologiczny artykuł dotyczący podejść jakościowych w badaniach migracyjnych (Górny i Koryś, 2009), analiza dyskursu migracyjnego nowej polskiej diaspory w Wielkiej Brytanii (Garapich, 2009), czy też analiza porównawcza studiów migracyjnych prowadzonych w Europie i Stanach Zjednoczonych (Morawska, 2009). Z drugiej jednak strony tradycyjne podejście badań polonijnych i szerzej – etnicznych – było silnie reprezentowane, choćby w postaci trzeciego zeszytu z 2009 zbierającego referaty z konferencji *American Ethnicity*, zorganizowanej właśnie przez Redaktor Naczelną (Prasałowicz, 2009b).

Oczywiście nie sposób wymienić tu wszystkich, choćby najważniejszych tekstów opublikowanych w naszym czasopiśmie w latach 2009–2022. Można jednak zidentyfikować kilka istotnych nurtów i stanowisk polityce redakcyjnej. Pierwszym z nich jest inkluzyjność w zakresie afiliacji autorów i interdyscyplinarne podejście. Było to efektem zarówno świadomej polityki redakcyjnej, jak i transformacji, która zaszła w środowisku akademickim wraz z kolejną kadencją Komitetu Badań nad Migracjami PAN, poszerzonego w 2011 roku o nową generację, często dość młodych badaczy, co ważne – reprezentujących szerokie spektrum dyscyplin naukowych. I tak poza tradycyjnym udziałem historyków i socjologów migracji, na łamach czasopisma i na corocznych konferencjach Komitetu Badań nad Migracjami PAN coraz częściej zaczęli się pojawiać politolodzy, antropolodzy, etnografowie, demografowie, ekonomiści, prawnicy, psychologowie, kulturoznawcy czy geografowie². Podejmowano więc zarówno tradycyjne wątki z zakresu historii Polonii, w tym szczególnie Polaków w Ameryce Północnej (Walaszek, 2010; Fiń, 2013), jak i zupełnie nowe tematy: przedsiębiorczość polskich migrantów poakcesyjnych (Lasalle et al., 2011), mobilność akademików (Łuczaj i Mucha, 2018), migracje wielokrotne (Jancewicz i Salamońska, 2020) oraz proces (re)konstruowania tożsamości przez wielokrotnych migrantów (Trąbka, 2014). Warto także zwrócić uwagę na teksty, które wprowadzały nowe zagadnienia metodologiczne i techniki badawcze, jak choćby artykuł Salamońskiej (2012) poświęcony jakościowemu badaniu panelowemu wśród Polaków w Irlandii czy też opracowanie Bielskiej, Kurek-Ochmańskiej i Łuczaja (2021) dotyczące metodologicznych aspektów badania wykwalifikowanych migrantów. Migracja poakcesyjna Polaków wiązała się też z pogłębionymi analizami kwestii tożsamościowych z uwzględnieniem nie tylko wymiaru lokalnego, ale też regionalnego, narodowego i europejskiego (Niedźwiedzki, 2016). Niezwykle ważnym głosem w debacie o najnowszych ruchach migracyjnych w Europie na początku XXI wieku

---

² Wyjaśnienie: używam tu tradycyjnych nazw dyscyplin, a więc sprzed ostatniej reformy nauki i szkolnictwa wyższego.

był artykuł Okólskiego (2017), zawierający autorską typologizację głównych stadiów europejskich migracji. Cenne były również artykuły syntetyzujące stan wiedzy nad migracjami, jak opracowanie Horolets, Lesińskiej i Okólskiego (2019) przedstawiające najistotniejsze wnioski z *Raportu o stanie badań nad migracjami w Polsce po 1989 roku* przygotowanego przez Komitet Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk (red. Horolets i inni, 2018).

Warto również podkreślić zmiany, które nastąpiły w zakresie techniki wydawniczej. Od lat oprócz tradycyjnej formy papierowej nasze czasopismo wydawane jest w formacie elektronicznym oraz w trybie Open Access, co umożliwia bezpłatne korzystanie z jego zawartości w trybie online. Przekłada się to nie tylko na lepszą dostępność artykułów w przestrzeni publicznej, ale i rosnącą liczbę cytowań: do chwili obecnej (kwiecień 2023) 166 artykułów opublikowanych w naszym czasopiśmie uzyskało łącznie 334 cytowania w bazie Web of Science, w tym w głównych czasopiśmie międzynarodowych z zakresu studiów migracyjnych i demografii, jak: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *Ethnic and Racial Studies*, *Population, Space and Place*, *Migration Studies*, *International Migration* czy *Comparative Migration Studies*. Do najczęściej cytowanych tekstów należy zaliczyć prace opublikowane w numerze poświęconym transnacjonalizmowi polskich imigrantów w Wielkiej Brytanii, redagowanym przez naszego redakcyjnego kolegę Michała Garapicha, a więc: D'Angelo i Ryan (2011), Garapich (2011), Piętka (2011) oraz White (2011). Choć zawartość czasopisma *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny* nie jest jeszcze indeksowana w Web of Science oraz Scopusie, naszą ambicją i celem na następne lata jest włączenie czasopisma do wyżej wymienionych baz.

Tak oto dotarliśmy do teraźniejszości, a tym samym do zawartości bieżącego numeru. Otwiera go tekst White i Young (2023), analizujący funkcjonowanie szkół polonijnych w niezwykle trudnym dla imigrantów okresie pandemii covid-19. Kolejny artykuł Adamczyk (2023) porusza kwestię ciągle tworzącej się polskiej polityki migracyjnej, która próbuje pogodzić dwa przeciwstawne trendy – rosnące potrzeby pracodawców i tendencje liberalizacyjne z jednej oraz kwestię sekurytyzacji migracji i tendencje restrykcyjne z drugiej strony. Temat edukacji dzieci-migrantów w kontekście ich adaptacji i socjalizacji w Polsce podejmowany jest w opracowaniu Popyk (2023). Kurek-Ochmańska, Struck-Peregończyk, Leonowicz-Bukała i Łuczaj (2023) podejmują niezwykle aktualny wizerunek medialny zagranicznych lekarzy w Polsce: z uwagi na najniższą w Unii Europejskiej liczbę personelu medycznego w stosunku do ogólnej populacji, pozyskanie cudzoziemskich pracowników do tego sektora staje się obecnie kluczowe dla zapewnienia odpowiedniego poziomu świadczenia usług medycznych w naszym kraju. Analizowane są również – zgodnie z tradycją czasopisma – dzieje Polonii, czego przejawem jest analiza dyskursu medialnego w prasie międzywojennej dotycząca Szanghaju i Polonii szanghajskiej autorstwa Michalewicz (2023). Artykuł Grabowskiej (2023) oferuje nowe spojrzenie na tradycyjną spoteczność cudzoziemców w Polsce: o ile dotychczasowe badania dotyczące Wietnamczyków poświęcone były

głównie ekonomicznym aspektom ich działalności, wspomniany tekst koncentruje się na organizacjach etnicznych i ich działalności charytatywnej. Kolejny artykuł Boichuk (2023) również poświęcony jest imigrantom w Polsce, a w szczególności młodzieży ukraińskiej w kontekście polskiego systemu edukacji. Ostatni artykuł Kałuży-Kopias (2023) dotyczy tematyki ekonomicznej: autorka analizuje czynniki przyciągające Ukraińców i Białorusinów do Polski na poziomie powiatów. Bieżący numer zamyka tekst wyjątkowy: jest to laudacja autorstwa Marcina Kuli, wygłoszona z okazji Jubileuszu Profesora Adama Walaszka – wybitnego historyka migracji, a także wieloletniego dyrektora Instytutu Amerykanistyki i Studiów Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Redaktora Naczelnego naszego czasopisma. Tak się więc szczęśliwie złożyło, że ten dość zróżnicowany tematycznie zbiór tekstów stanowi bardzo dobre odzwierciedlenie drogi, którą objął kwartalnik *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny* podczas kierownictwa Profesor Doroty Praszalowicz i którą to drogą zamierza teraz kroczyć pod nowym zarządem.

Literatura

- Adamczyk, A. (2023). Polska polityka migracyjna i jej paradoksy. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, (Online First), 49(1): XX–XX.
- Bielska, B., Kurek-Ochmańska, O., Łuczaj, K. (2021). Jak badać wysoko wykwalifikowanych migrantów? Praktyczne wskazówki metodologiczne. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 47(1): 125–148.
- Boichuk, N. (2023). Educational Migration Trends Review in Poland (with Particular Emphasis on the Immigration of Ukrainian Youth). *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- D’Angelo, A., & Ryan, L. (2011). Sites of socialisation-Polish parents and children in London schools. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 37(1): 237–258.
- Fiń, A. (2013). “Odtworzone sąsiedztwo”. Polscy i ukraińscy imigranci w nowojorskiej East Village. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 39 (1): 105–128.
- Garapich, M.P. (2009). Wyjechałem ot tak... i nie jestem emigrantem. Polski dominujący dyskurs migracyjny i jego kontestacje na przykładzie Wielkiej Brytanii. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 35 (4): 41–66.
- Garapich, M. P. (2011). Transnationalism revisited—migration between Poland and United Kingdom. Introduction to the special issue. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 37(1): 5–10.
- Górny, A., Koryś, I. (2009). O korzyściach podejścia jakościowego w badaniu migracji międzynarodowych. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 35 (1): 27–46.
- Grabowska, E. (2023). Wietnamska działalność charytatywna w Polsce: wdzięczność i przynależenie. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- Horolets, A., Lesińska, M., Okólski, M. (red.) (2018). *Raport o stanie badań nad migracjami w Polsce po 1989 roku*, Warszawa: KBnM PAN.
- Horolets, A., Lesińska, M., Okólski, M. (2019). Stan badań nad migracjami w Polsce na przełomie wieków. Próba diagnozy. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 45(1): 7–42.
- Jancewicz, B., Salamońska, J. (2020). Migracje wielokrotne w Europie: polscy migranci w Wielkiej Brytanii, Holandii, Irlandii i Niemczech. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 46(2): 7–30.

- Kałuża-Kopias, D. (2023). The spatial distribution of economic immigrants from Ukraine and Belarus and the socio-economic development of Polish counties, *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- Kula, M. (2023). O tym, jak Adam Walaszek wytrwał przy własnej drodze, *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- Kurek-Ochmańska, O., Struck-Peregończyk, M., Leonowicz-Bukała, I. & Łuczaj, K. (2023). Lekarz potrzebny od zaraz? Wizerunek medialny zagranicznych medyków w polskiej prasie. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- Lasalle, P., Hughes, M., Helinska-Hughes, E. (2011), Polish Entrepreneurs in Scotland: Life trajectories, social capital and business strategies, *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 37 (1): 153–184.
- Łuczaj, K., Mucha, J. (2018). Why to Employ Foreign Academics in Poland? Perspective of Heads of University Research Teams, *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 44(1): 185–204.
- Michalewicz, K. (2023). „Chicago Dalekiego Wschodu”. „Miasto Tysiąca i Jednej Nocy” czy „Babilon Wschodu” – Szanghaj i Polonia szanghajska w wybranej polskiej przedwojennej prasie w latach 30. XX wieku. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- Morawska, E. (2009). Badania nad imigracją/etnicznością w Europie i Stanach Zjednoczonych: analiza porównawcza, *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 35 (1): 7–26.
- Niedźwiedzki, D. (2016). Tożsamość europejska, narodowa, regionalna i lokalna polskich migrantów w Europie. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 42(1): 113–126.
- Okólski, M. (2017). Nowa, krucha mapa europejskich migracji. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 43(1): 5–28.
- Piętka, E. (2011). Encountering forms of co-ethnic relations: Polish community in Glasgow. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 37(1): 129–151.
- Popyk, A. (2023). Polska szkoła oczami dzieci-migrantów. Od akceptacji do socjalizacji. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.
- Praszałowicz, D. (2009a). „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”: tradycja i nowoczesność. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 35 (1): 5–6.
- Praszałowicz, D. (2009b). American Ethnicity: rethinking old issues, asking new questions. Workshop at the Jagiellonian University, May 2008. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 35 (3): 5.
- Salamońska, J. (2012). Migracje i czas – młodzi Polacy w Irlandii w świetle Jakościowego Badania Panelowego. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 38 (3): 111–132.
- Trąbka, A. (2014). Being chameleon. The influence of multiple migration in childhood on identity construction. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 40 (3): 87–106.
- Trevena, P. (2011). A question of class? Polish graduates working in low-skilled jobs in London. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 37(1), 71–96.
- White, A. (2011). The mobility of Polish families in the West of England: translocalism and attitudes to return. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 37(1), 11–32.
- White, A., & Young, S. (2023). UK Polish Saturday Schools and Civil Society During the Covid-19 Pandemic. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(1): XX–XX.